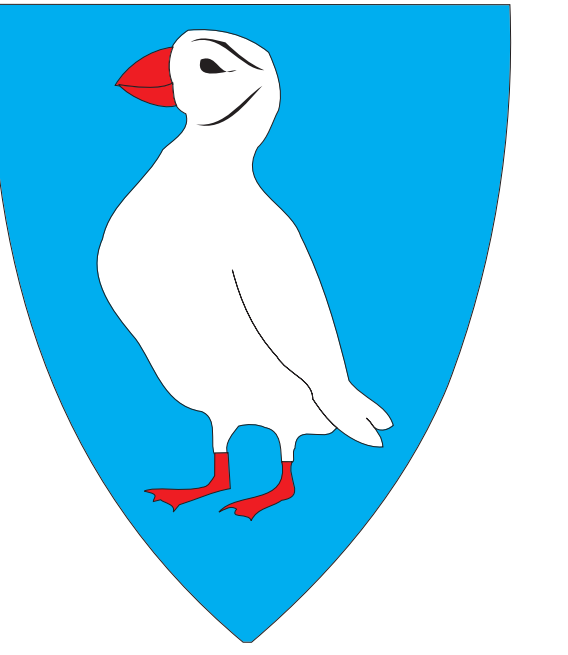

Måstad - bebyggelse og støer 1930-tallet

Værøy kommune v/kulturkontoret

Historien om Måstad

Måstad er en av de mest unike grender i Norge gjennom sin spesielle historie og beliggenhet. Her ble det drevet kombinasjons-bruk med fiske, jordbruk(sau/kyr) og fuglefangst (lunde-og ørnefangst). Utgravinger og hulemaleri i nærheten tyder på at det trolig var folk her allerede for 3000 år siden. Måstad ble regnet som velstående i gamle dager og var det eneste fiskeværret i Norge som betalte sin skatt i vadmel eller ullstoff. I tillegg ble store mengder salt-og tørrfisk skipet til Bergen, noe som var hovedinntekten. Med fugle- og sauekjøtt og fisk var folket selvberget. I moderne tid bodde det 150 mennesker her, men mangel på vei, strøm, havn og kai – førte til fraflytting og siste innbygger forlot Måstad i 1974. Når det gjelder fuglefangsten - samlet de egg, fra stormåse, krykkje, alke og lomvi i store mengder. Vel så viktig som eggene, var selve fuglen.

Måstadveien

Folket i Måstad var henvist til å bruke båt, enten de skulle til kirke på Nordland eller til handelsmannen i Røstnesvågen. Det var riktig nok mulig å gå «stien» til Nordland, eller over Håen men da måtte man være fjellvant og stø på foten. Gjennom såkalt nødsarbeid på 1920- og 1930-tallet, med ei timelønn på 2 kroner, ble det igangsatt arbeid med vei, men det gikk sakte fremover. Men med vei forbi det vanskeligste stedet, Klømra, og fram til Eidet på, var dette et stort framskritt for folket i Måstadbygda. Hele veien ble likevel aldri ferdig – både pga. pengemangel og bygningstekniske utfordringer.

Havneforhold, naust og støer

På yttersiden av Måstad er det ureint farvann der det skjedde mange forlis før i tiden. I november 1909 fikk Statens Havnevesen en søknad fra innbyggerne på Måstad om

Særlig lundefuglen hadde nemlig et velsmakende kjøtt, men også alke og lomvi var ettertraktet. Ingen Måstadfamilie ville møte vinteren uten minst én tønne saltet fuglekjøtt på lager. I et godt år kunne det bli fanget 15 000 fugl på Værøy, noe som ga rundt 8000 kg fuglekjøtt. Måstad regnes som hjemsted for den unike lundehunden som ble brukt til jakt på lundefuglen. Den var tidligere nesten utryddet pga. hvalpesyke, men gjennom mange år med avl – er det nå rundt 1600 spredt over hele verden. Den betegnes som den norske «urhund» og har 6 tær og andre spesielle egenskaper som ingen andre hunder har. I fuglefjellet Måstad var det tidligere trolig opp mot 1 million lundefugl samt tusenvis av krykkje, lomvi og alker. Pga. klimaendringer og dens konsekvenser for mattilgangen for fuglene – har sjøfuglbestandene gått kraftig ned. I dag kun 100 000 par igjen.

bedre havn. Stedet hadde vern mot sjøen, og de hadde bare båtstøer som ikke dugde i stygt vær. Knappt tre måneder seinere, 31. januar året 1910, omkom fem fiskere fra Måstad på sjøen under et uvær. Planlegginga av ei bedre stø startet allerede samme høst. Arbeidet ble påbegynt i 1912 og fullført i 1913. I den nye støa kunne mange båter av den tids størrelse komme trygt inn og trekkes opp på sanden. Støa er 100 meter lang og sju meter brei. I 2,5 meters bredde på begge sider av støa er store steinblokker boltet sammen. I dag ligger fremdeles støa der nesten like fin. Få år etter at støa var ferdig, blei det vanlig med motorbåter som var større, stakk dypere i sjøen og var mye tyngre enn de gamle seildrevne båtene. Dermed kunne ikke den nye støa på Måstad brukes, og båtene flyttet til annen hamn på Værøy. Etter noen tiår flyttet også folket fra Måstad fordi det ble for tungvint å komme til og fra. De fleste flyttet på 1960-tallet. Sistemann flyttet derfra i 1974.

Eiere av boliger og støer 1936:

- 1=Liten sjå
- 2=Haftor og Johanna Kristensen
- 3=Edvard Edvard og Inga Steigen
- 4=Monrad og Katrine Mikalsen
- 5=Albert og Alette Olsen
- 6=Iver og Ene Ellingsen - Bernt og Elvine Kristensen –
- 6=Valdemar og Bergliot Berntsen
- 7=Marthin og Anna Olsen – Uldrik og Gerda Berntsen
- 8=Bergiton og Eldore Kristiansen
- 9=Martines og Lise Torstensen – Torvald og Erna Torstensen
- 10=Alfred og Hanna Kristensen
- 11=Johan O. og Gerda Mostad
- 12=Peder og Berte Røstgård – Konrad og Alda Røstgård
- 13=Oluf og Petra Berntsen – Bernt og Elide Berntsen
- 14=Edvard og Maren Nikolaisen – Johan og Magda Nikolaisen
- 15=Petter og Mathilde Kristensen
- 16=Albert og Marie Johansen (bak butikk/vises ikke her)
- 17=Skolebygningen(finansiert av Petter Kristensen)
- 18=Typisk naust (nordlandsbåter/åtrringer)
- 19=Typisk fjøs (sau, ku, høns)
- 20=Typisk sjå (tørking fisk, kjøtt..)
- 21=Monradstøa
- 22=Statsstøa (Vorren)
- 23=Røstgårdstøa
- 24=Petter støa
- 25=Iver støa
- 26=Anna Tuv og Ludvig Blomset (vises ikke på bildet)
- 27=Butikken til Petter Kristensen

